

**Ruperti Ab-||batis Tvitiensis, Svmmi Disertissi=||miq[ue]
Theologi, sacris du[n]taxat literis omnia probantis, in XII.
prophetas mino-||res, Commentariorum Libri XXXII**

Rupert <von Deutz>

[Köln], M. D. XXVII.

VD16 B 3835

Cap. III. Et reuersus est angelus qui loquebatur in me, [et] suscitauit me quasi virum, qui suscitatur de somno suo. Et dixit ad me: Quid tu vides? ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71859](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71859)

meam, & custodies atria mea, & dabo tibi de his ambulantes, qui nunc hic assistunt.]
 Hæc enim ad illud hominem Iesum esse dicta, recte intelligimus abique ulla significatiōis uel mysterij clausura, quod ex eo uel maxime constat, quod promissio, si in uis meis ambulaueris, ita personam uel causam illius hominis determinat, tu quoque iudicabis domum meam, & custodies atria mea. Cū enim dicit tu quoque, satis innuit ea quae promissa sunt, & quae sequuntur de alio dicta, propter aliud esse facta uel ostensa. Et recte tali homini sub conditione siue conditionali modo locutionis, dicendo: si in uis meis ambulaueris, promittitur iudicare domum domini, sicut iam dictum est, ducendo alienigenam contra preceptum legis domini, sacerdos, cuius laborum est custodire scientiam, cuius ex ore legem requirunt, eo quod sit angelus domini exercituum. Et cū dicit tu quoque iudicabis domum meam, subintelligendum est aliter et felicitius, siue meliori fine quam Heli, qui de sella cecidit, & cadendo dignitate iudicarij perdidit honoris. Et illius quidem principatus temporalis, & custodia transitoria designatur, dicendo: & dabo tibi de his ambulantes, qui nunc hic assistunt. Illius autem, de quo, uel propter quem precedentia dicta, & sequentia dicenda sunt, Principatus æternus, & custodia sempiterna est, principatus & custodia præteritorum, & presentium atque futurorum, quæ & designat, ita subiungens. Audi Iesu sacerdos magne, tu & amici tui, qui habitant coram te, quia uiri portendentes sunt. Ecce enim ego adducam seruum meum orientem.] Ac si dicat: Cū acceperis narrationem uisionis eius propheta narra te, Iesu sacerdos magne, tu & amici tui, qui habitant coram te, quorum imagines uidentur in nocte, & audit quæ dicuntur in te: audi & cognosce, quia uiri portendentes sunt, id est, quia uisio quæ uidet circa te & amicos tuos, portentum est futurorum, quæ sine dubio magna erunt. Ecce enim ego adducam seruum meum orientem, & illius adductionem portendis, tu in hac uisione ostensus, & amici tui tecum. Sicut amici tui in hac uisione coram te habitantes, uis sunt, ita coram illo quæ adducam orientem seruum meum, multi facti ex inimicis amici habitabunt, quibus ipse dicitur in ipso articulo, quo Satan stabat à dextris eius, sicut hic portenditur. Iam non dicam uos seruos, sed amicos meos: & maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis, uos amici mei estis. Hic inde oriens dicitur, quia lux uera est quæ illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum: & inde seruus, quia semetipsum exinanuit, formam serui accipiens. Cū hæc diceret, uidebatur quoque lapis coram Iesu: Super lapidem unum septem oculi sunt. Ecce ego dabo sculpturam eius, dicit dominus exercituum, & auferam iniquitatem terræ illius in die una:] Lapidem esse dominum Iesum Christum, lapidem summum angulare electum in fundamento fundatum, et per septem oculos, quos super hunc unum lapidem sunt, septem esse spiritus dei, qui super eum requieuerunt, ferè nullum aut esse debet in cognitum. Non enim huic ad mensuram dedit deus spiritum, & in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Hic lapis ab hominibus reprobatus est, à deo autem electus & honorificatus est. Quomodo ab hominibus reprobatus est? Eiectus extra portam in ligno suspensus est, ut maledictum legis existeret, quia lex dicit, maledictus à deo est qui pedit in ligno. Hæc erat edificatio in die una. Sed ecce ego, inquit, delabo sculpturam eius, & auferam iniquitatem terræ illius in die una. Et est sensus. Iste lapis clavis crucis & lancea militis faciam uulnerari, & in illius passione auferam iniquitatem terræ in die una, de qua scriptum est: Hæc est dies quæ fecit dominus, exultemus & letemur in ea.] In die illa uocabit uir amicum suum subter uineam & subter ficum.] A tempore enim dominicæ passionis coepit annunciari euangelium, quod est uocari subter uineam, & spiritualiter lex intelligi, quod est uocari subter ficum, spiritu sancto reuelante, quod lex et propheta Christi euangelio perhibeant testimonium.] Et reuersus est angelus qui loquebatur in me, & suscitauit me quasi uirum, qui suscitatur de somno suo. Et dixit ad me: Quid tu uides? Et dixi: Uidi, & ecce candelabrum aureum rotum, & lampas eius super caput ipsius, & septem lucerne eius super illud, & septem infusoria lucernis, quæ erant super caput illius, & duo oliuæ super illud, una à dextris lapidis, & una à sinistris eius, & respondi, aio ad angelum qui loquebatur in me, dicens: Quid sunt hæc dñe mi? Et respondit angelus qui loquebatur in me, & dixit ad me: Nihil re scis quod sunt hæc? & dixi: Nihil dñe mi. Et respondit & ait ad me dicens: Hoc est uerbum domini ad Zorobabel dicens: Nihil in exercitu nec in robore, sed in spiritu meo dicit dominus exercituum.] Sicut in precedentibus humilitate passionis, in qua minoratus fuit paulo minus ab angelis, ita ipsentiam gloriam

1. Etdre. 10.
Malach. 2.

1. Reg. 4.

Iohan. 1.
Seruus meus
oriens.
Philip. 2.

Chrūs lapis,
super quē sc̄a
prem oculi
Esa. 11.
Colloff. 2.
Actu. 4
1. Pet. 2.
Heb. 12.
Deut. 21.

Psal. 117.

CAP. III.

Ioh. 7.
Chrs, candelas
brū aureum.

Cant. 3.
Iohan. 7.
Ela. 15

Psal. 21.
Math. 27

Quid lampas
una & lucerna
na septē

Ioh. 7
Non i exerci
tu nec in rob.
sed i spū meo

Mat. 26

gloriā intelligimus resurrexiōis eiusdē dñi nři Iesu Chři, in q̄ gl̄ia & honore coronatus est, & cōstitutus sup opera manuū patris, clarificatus claritate apud deū, quā habuit prius q̄ mōdus esset apud ip̄m. Quid em̄ est candelabrū aureū totū, & lampas eius sup caput ipsius, nisi Chrs ipse, decus & lumen oim̄ angeloz & hoim̄, lāpade suā diuinitatis, q̄ ex uirtute sue re surrexiōis mūdo innotuit, illuminās q̄ in tenebris sunt uel fuerūt: Vñ notādū pariter & admi randū, q̄ post q̄ uisus est Iesus uestibus sordidis indutus, eisq; ablatis. Ecce (in q̄ dñs) abstru li iniquitatē tuā, & iterz de eodē: & auferā iniquitatē terræ illius in die una: reuersus dicitur angelus esse & suscitasse propheta q̄ uirū, q̄ suscitaf de somno. Sic em̄ futuz erat, & sic factū est, q̄ post q̄ ablata est iniquitas terræ dñi Iesu, q̄ est ecclesia eius, in die una, in die despi sionis eius, in die lātitiz cordis eius, qñ lancea militis patefacto latere eius, exiuit sanguis & aqua, ut iā ultra nō essent sordida uestimēta eius, q̄ sordes erāt iniquitates oim̄ nostrū (ut su pra diximus) ipse triduo dormiuit in sepulchro, & tertia die suscitatus est de somno suo. Vñ de signāter propheta dixit: suscitauit me q̄ uirū, q̄ suscitatus est de somno suo, p̄ hoc inuener ens in se p̄ figuratū, q̄ uir ille dñs Iesus suscitandus esset de mortis suæ somno. Sed & reuer sio angeli quā dicit, & reuersus est angelus q̄ loquebat in me, designat eū ad tēpus recessisse uerz in signū illius recessiōis quā declamabat uir ille, dū diceret: Deus meus deus meus ut qd dereliquisti me. Igitur, uidi (in q̄) & ecce cādelabrū aureū totū, & nos uidemus dñm Ie sum glorificatū, & mūdū gloria resurrexiōis eius illuminatū. Et ante passiōē illius caput il lius dilecti. i. diuinitas eius aurū erat optimū, sed corpus eius, cū passibile & mortale eēt, nō dū erat aurū: Ergo candelabrū nondū erat aurū totū, q̄ corpus pro cōditiōe mortali erat subobscurū, & minus q̄ nūc est gloriosum. ¶ Lampas eius sup caput ipsius, & septē lucernę eius sup illud, requiescens sup ip̄m, est spūs sanctus, ex q̄ resurrexit ipse, magis in eo manife stus, q̄ uidelicet spūs, q̄ unus est, lāpas una dñs, & q̄ septiformis est, q̄ septē eius dona sunt septē lucernę dicunt. Lucernę & infusoria. i. uascula in q̄bus oleū est, qd infunditur in lu cernas, eadē significāt, septē dona spūs, hac sola differētia, q̄ id qd efficitur ab efficiēte distat. Sicut em̄ singula infusoria, singulas alūt lucernas, ita singuli spūs propria quædā efficit ot pera, de q̄bus hi q̄ spm̄ sanctū acceperūt sua mētura clari fiunt, ut uideāt hoies, & bono exē plo ædificati glorificent deū. ¶ Duæ oliuę: oliuę sup candelabrū una à dextris lāpatis, & una à sinistris qd sunt: Deniq; & propheta hoc et cætera inquisiuit, et rīdij in q̄: & aio ad an gelū, q̄ loquebat in me dicens: Quid sunt hæc dñe mi? Qui cū respondisset & dixisset: Nō quid nescis qd sunt hæc, et ille dixisset: Nō dñe mi, et inter hæc paratus ad audiendū, sine du bio redderet attentior ad intelligēdū, tandē hoc est, ait: uerbū dñi ad Zorobabel dicens: Nō in exercitu nec in robore, sed in spū meo dicit dñs exercituū. Et hoc responso potuit quidē, quāuis breue responsum fuisse, potuit (in q̄) intelligere, qm̄ propheticā ad intelligēdū gra tiā habebat, qd esset candelabrū, qd lāpas eius sup caput ipsius, qd septē lucernę: septē infu soria lucernis, q̄ erant sup caput ipsius. Verūtamen nōdū intellexit qd essent duæ oliuę, una à dextris lāpatis, et una à sinistris ipsius. Et quid sibi uult responsum hm̄ oim̄ in exerci citu nec in robore, sed in spū meo dicit dñs: Iam quidē diximus candelabrū aureū dñm Ie sum esse propter passiōē mortis, gloria resurrexiōis glorificatū, septēq; lucernas sup illud cū totidem infusorijs, eum qui extunc datus est sanctū septiformem spm̄, q̄ nimiram eate nus mō, scz in remissionē peccatorū nō dabatur. Vnde est illud: Nōdū em̄ erat spūs datus, q̄ Iesus nondū erat glorificatus. ¶ Sed qd sibi uult taliter ad Zorobabel dictū: Nō in exerci citu nec in robore, sed in spū meo: Breue dictū, magnæ rei suggerit intellectū. Senlus enim hic est. Ante q̄, iuxta p̄sentē uisionem, ueniat dñs habitare in medio tui d̄ filia Sion, cū p̄ passiōe deleatur iniquitas terræ illius in die una, sicut significatū est p̄ hoc qd auferri iusta sunt ab Iesu uestimenta sordida, quiq; gloria resurrexiōis et ascensionis glorificatus, sanctū se ptiformē det spm̄, sicut significat p̄ candelabrū aureum tot lucernę: ante q̄ ueniat (in q̄) dñs, probe et laudabil; fecerint quicūq; habētēs zelū eius, cū exercitu, et cum robore ascen derunt uel ascensuri sunt, ex aduerso stare pro domo eius, ut fecerūt iudices Israhel, ut fecit fidelis David, ut facturi sunt Machabæi. At ubi uenerit idē dñs et clarificatus fuerit ubi di xerit oibus, qd uni dicitur: cōuerte gladiū in locū suū, iā nō in exercitu, nec in robore, subauditur, certabitis pro me, nec em̄ erit necesse dicit dñs. Ante q̄ ego uenire, agerem in exci

citu & in robore, tale fuit, quale defendere arborem ne succidatur, de qua fructus speratur ui-
 ta aeterna. Agebat enim diabolus per impios homines, quatenus gens illa non esset, de qua
 promissum fuerat patribus quod ergo erant accepturus. Natus sum, & idcirco non iam in ex-
 ercitu nec in robore: sed in spiritu meo quia iam non contra homines: sed tantummodo con-
 tra diabolum certamen necessarium est, qui quoniam spiritus est, non in exercitu nec in ro-
 bore: sed in spiritu meo debellandus & superandus est. ¶ Idcirco sub nomine Zorobabel re-
 cte ipsum dominum intelligimus, sicut in Aggaeo plenius de eo dictum est. Nam illo tem-
 pore in aedificando, exercitu & robore utebantur. Denique media pars iuuenum (ait Neemias)
 faciebat opus & media parata erat ad bellum, & lanceae & scuta, & arcus, & loricae, & principes
 post eos in omni domo iuda aedificantium in muro, & portantium onera, & imponentium,
 una manu sua faciebat opus: & altera tenebat gladium. Aedificantium enim unusquisque gla-
 dio accinctus erat renes, & aedificabant, & clangebant buccina iuxta me. Haec de muris ciui-
 tatis dicta sunt. Templum quoque illud manufactum non sine aliquo robore hominum reaedifica-
 tum est, cum regium esset positum huiusmodi decretum. Omnis homo qui hanc mutauerit iusti-
 onem, tollatur lignum de domo ipsius, & erigatur & configatur in eo: domus autem eius publi-
 cetur. ¶ Illud unum omnino sine exercitu & sine robore in spiritu domini factum est, quod prin-
 ceptus huius mundi, foras est missus, in quem protinus ita dicitur. **L. Quis tu mons magnus**
coram Zorobabel in planum? Mons quippe magnus monti domini contrarius, mons im-
 portuosus, mons naufragosus diabolus est, qui in hoc mundo principabatur, de quo ipse do-
 minus: Venit enim princeps mundi huius. s. ut mihi aduersetur, secundum quod significatum
 est supra ubi Satan stabat, a dextris Iesu ut aduersaretur ei. Hoc est quod nunc dicitur: Quis
 tu coram Zorobabel, & dicendo quis tu, omnino nescitur: quia totus reprobus est. Quodque
 ita subiungitur in planum, potest ita intelligi: ut subaudiatur sternere, & a tua superbia deiice-
 re: nisi quod ille nunquam eo modo in planum descendit, aut descensurus est. Ergo inde potius
 redarguitur, quod contra planum, id est, contra humilitatem domini nostri, quem intelligi-
 mus per Zorobabel (ut iam dictum est) steterit mons magnus & frustra: quia in hoc plano, i.
 in hoc miti & humili corde est spiritus sanctus, cui resistere non potest spiritus malignus. Sequitur.
L. Et educet lapidem primum & exequabit gratiam gratiae eius. Quis nisi spiritus
 meus de quo dixeram ego dominus, non in exercitu nec in robore: sed in spiritu meo. Quis inquam
 nisi spiritus meus educet lapidem primum, i. mediatorem dei & hominum Iesum Christum
 lapidem utique angularem & honorificatum, & exequabit gratiam gratiae eius. Educet enim, i.
 crescere faciet, ut iuxta propheticum: quod Daniel exposuit regi, somnium: fiat mons ma-
 gnus, & impleat uniuersum orbem terrarum. Gratiam quoque exequabit gratiae eius: ita uideli-
 cet ut non sit solus, sed sit primogenitus in multis fratribus. Nam haec est gratia quam secun-
 dum hominem accepit dominus Iesus, quod uocatur & est dei filius. Quid enim habet quod non acce-
 pit: etiam in unigenito nostra natura? Ergo gratiam (inquit) exequabit spiritus sanctus gratiae eius?
 i. multos faciet fratres, & cohaeredes eius, hinc est illud: Videte quale gratiam donauit nobis de-
 us, ut filij dei nominemur & simus. Veruntamen licet in hoc gratia, quam dedit nobis deus,
 exaequata sit gratiae eius, non tamen omnimodo aequales sumus aut erimus: quia uidelicet il-
 le solus natura filius: nos autem omnes adoptione filij dei nominamur & sumus. Magna quidem di-
 stantia est: sed quid dum modo filij & cohaeredes unici & unigeniti sumus? **L. Et factum est**
verbum domini ad me dicens: Manus Zorobabel fundauerunt domum istam, &
manus Zorobabel perficient eam, & scietis quia dominus exercituum misit me ad
vos. Quis enim desperit dies paruos? & letabuntur & uidebunt lapidem stanneum
in manu Zorobabel. Septem isti oculi domini qui discurrunt in uniuersam terram. ¶
 Nondum de toto ornatu candelabri responderat angelus interroganti, imò & postmodum
 interrogauit, sicut post haec sequitur. Quid sunt duae oliuae istae ad dexteram candelabri, &
 sinistra eius: atque secundo, Quid sunt duae spicae oliuae, quae sunt iuxta duo rostra aurea. Ergo
 et hoc quod nunc interseritur, & factum est uerbum domini, ad rationes eiusdem pertinet candelabri:
 maxime quia lapidem stanneum uidebunt, ut in manu Zorobabel, statimque subiungit: Septem
 isti oculi domini, qui discurrunt in uniuersam terram. Denique & haec & illud quod praemissum est,
 educet lapidem primum, & exequabit gratiam gratiae eius, prohibet nos & increpat, ne istud
 n medium

Aggei. 1. & 2.
Neemi. 4.

1. Eldr. 6

Qualis mons
diabolus
Iohan. 14

Dani. 2.
Gratia Christi
Romañ. 8
1. Corinth. 4.

1. Iohan. 3

1. Iohan. 3
1. Iohan. 3

medium: manus Zorobabel fundauerunt domū istam, & manus eius perficient eam, eo tan-
 tummodo sensu accipiamus, quo pueris illius tps blanditur, quiq; hmōi est. Domū istā manu
 factā, quā in metu & cū retardatōe aedificare ccepistis, impeditibus aduersarijs in breui cō-
 pletā uidebitis, ita ut ex ipsa uelocitate opis scire debeatis, qd dñs exercitū miserit me ad uos.
 Scire (inquā) debebitis, p hoc. Quis em̄ despexit dies paruos: qd est dicere, Cui nō mirū ui-
 sum est, aliqñ grāde opus fieri intra dies paruos siue paucos: Sunt aut̄ pauci dies, ab anno se-
 cundo Darī regis, à uicesima & quarta undecimi mēsis eiusdē anni, qua uidelicet die ego lo-
 quor uobis in uerbo dñi, usq; ad tertiu diem mēsis Adar, huius anni. s. qui sextus est Darī re-
 gis. Nimiq; pauci dies ad tñ opus, uidelicet tñ quatuor anni computant, & tam paucis die-
 bus opus illud completū fuisse scriptura Esdræ testat. Cum em̄ dixisset: Seniores aut̄ Iudæo-
 rum aedificabāt & p̄sperabant iuxta pphetiā Aggæi pphetae, & Zachariæ filij Addo, ita
 subiunxit: Et cōpleuerunt domū dei istā usq; ad diem tertiu mensis Adar, q est annus sextus
 Darī regis. Bene ergo cum dixisset: Et scietis quia dñs exercitū misit me ad uos, dignā sta-
 tim rōnem cum acri interrogatōe subiunxit, dicendo: Quis em̄ despexit dies paruos. i. qui
 tantā uelocitatē tanti operis nō accipiat pro testimonio siue experimento, quod dñs miserit
 me ad uos? ¶ Ad quid aut̄ illā dieꝝ paucitatē scire nobis ualet, nisi ad illud qd supra pueritē
 sensum est, & senes delectare debet, quia paruos dies, nec plures q̄ cōis creandi hominis natura
 postulabat, in formando tēplo dñici corpis nō manufacto transisse manifestū est: Deniq; &
 illa domus quatuor annis aedificata est, & istud propriū dei templū nouē mensibus a conce-
 ptione decursis, nascendo in hanc locē educū est. Non tñ huic contrariū est, illud quod in
 Euangelio, Iudæi contra dñm dicūt: quadraginta & sex annis aedificatū est templū hoc, quia
 uidelicet illi rācore ex inuidiā s̄uētēs: quia dixerat: soluite templū hoc, & ego in triduo exo-
 citabo illud, nō solū tempus quo templū aedificatū est, sed impedimentoꝝ quoq; & dilatōis
 annos cōputauerunt, qbus opus, ne fieret ab edicto Cyri regis, usq; ad scdm Darī annum,
 impeditū & dilatū est. Et ut magis amplectamur quod dixit: Et scietis, quia dñs exercitū mi-
 sit me ad uos: quis em̄ despexit dies paruos? sciendū quia nō plures q̄ totidem. i. nouem ge-
 nerationes transituræ erāt inter Zorobabel, cuius tempore pphetauit iste, & Ioseph uirum
 Mariæ. Zorobabel q̄ppe genuit Abiud. Abiud genuit Eliachim, Eliachim genuit Azor,
 Azor genuit Sadoch, Sadoch Achim, Achim Eliud, Eliud Eleazar, Eleazar Mathā, Ma-
 thā Iacob: & post hūc illa nō manufacta domus dñi fundata ē in utero, & ex utero uirginis
 habentis, sed non cognoscentis, uirum Ioseph. Quis despexit aut̄ despiciere debuit dies tam
 paruos, uerbi gratia, ut diceret, in tpa longa fiet istud. Tunc utiq; qui fideles erunt, qui redem-
 ptionem Iſrahel expectabunt, scientes experimento, quod dñs exercitū miserit me, & hęc
 reuera locutus fuerit per me, lætabunt (ait) & uidebunt lapidem stanneū, in manu Zoroba-
 bel. i. Christū natum de stirpe Zorobabel. Quare autē dixit lapidem stanneū, & non potuit
 aureū lapidē siue Chrysolitū, aut ut supra iam dixit, candelabrū aureū? Ad hęc, hoc sciendū
 quia gloria humanitatis Christi usq; ad passionem mortis lōge minor existit quā esse cepit
 ex uirtute resurrectōis. Erat qdem etiam ante passionē habitās in illo om̄is plenitudo diuinitō
 tatis manebatq; & requiescebat super eum spūs septiformis. Vnde & ita super lapidē stanne-
 um, septē oculos domini, sicut sū p candelabrū aureū, septē lucernas se uidisse dixit, sed quā-
 ro pretiosius stāno aurū, quāto lapidē stāneo candelabrū aureū, tāto gloriosior est post resur-
 rectionem q̄ fuit ante passionem humanitatis eiusdem mediatoris Dei, & hoim. Sequitur.
 Et respondi, & dixi ad eum: Quid sunt duę oliuę istę ad dexteram candelabri, & si-
 nistram eius? Et respondi secundo, & dixi ad eum: Quid sunt duę spicę oliuarum,
 quę sunt iuxta duo rostra aurea, in quibus sunt suffusoria ex auro? & ait ad me dicēs:
 Nunquid nescitis, quid sunt hęc? & dixi: Non domine mi, & dixi: Isti sunt duo filij
 olei, qui assistunt d̄ ominatori vniuersę terrę. Valde attēta & studiosa percunctatio uice
 breuem responsionē accepit, quæ & si prophetæ intelligibilis fuit, utpote iam intelligente
 donū habenti, nihilominus clausum illius tps hominibus sensum cōtinuit, q̄ si nihil respon-
 sum fuisset ei. Sed & hodieq; sensus eiusdē responsionis multis dubius & incertus est, ita ut
 aliq̄ duas oliuas Moſen & Helīā significare uelint, aliq̄ legē & euangeliū in dextera, lex in sinis-
 tra sit, Nos aut̄ postremi qd dicemus, si nec illud nec illud sufficit; Nimiq; qm̄ in septē uoce
 nis super

Sensus litera-
 lis de templi
 aedificatione

Dies pui seu
 pauci.

i. Esdr., 6

Sensus mysti-
 cus, de Chris-
 ti templo nō
 manufacto.

Iohan., 2

Nouem ge-
 nerationes in-
 ter Zorobas-
 bel, & Ioseph
 uirum Marię
 Ezech., 2.

Lapis stanne-
 us Christi dicitur

Coloss., 2
 Esa., 22.

Duę oliuę,
 duo data spis-
 ritus sancti

nis super candelabrum aureum significationis spiritus sancti, quē cum patre deo filius deus glorificatus, & propter passionem mortis gloria & honore coronatus dedit, & tantae dignitatis datae oliuae sunt, ut stent iuxta duo rostra aurea candelabri, unā ad dexterā, & unā candelabri suae lampadis, arbitramur nihil dignius, nihil intelligi posse convenientius, q̄ duo data eiusdē spūs sancti. Bis nāq; datus est spūs. Primo in remissionē peccatorū per passionē domini nostri Iesu Christi. Secundo in diuisiones gratiarū per gloriā eiusdē Iesu Christi resurrectione & ascensione glorificati, & sedentis ad dexterā maiestatis in excelsis. Vna oliua à sinistris & una à dextris candelabri: quia uidelicet datum primū, quod est in remissionē peccatorū ab humilitate passionis, scdm̄ quod est in diuisiones gratiarū à gloria paterni confessus, credentibus in ipm̄ prouenit. Haec sunt duo rostra aurea uidelicet adoranda, passiōis humilitas, & p̄dicanda exultatiōis gloria, iuxta quā uident stantes duae oliuae: quia uidelicet ubi passus & mortuus est, ibi expectantibus se remissionē peccatorū contulit defunctis & uiuis, unde & mox ubi post mortē in medio discipulorū suorū rediuiuus stetit, & dixit eis: Accipite spiritū sanctum, quorū remiseritis peccata, remittunt eis. Et exinde quinquagesimo die ubi sedet ad dexterā patris, inde diuisiones grāiarū dedit Ap̄st̄is, q̄s & significabāt dispersitā linguarū, q̄ apparuerūt illis tanq̄ ignis. Isti sunt ergo (inquit) duo filij olei. i. duo data spūs sancti, siue duo effectus op̄tētis eius grā, q̄ assistūt dñatori uniuersae terrae: q̄a semp̄ p̄optū & patū ē uni deo patri, & filio, & spūi sancto, remissionē peccatorū, & insup̄ q̄libet diuisiuā grām dare, & prout uult distribuere. **Et conuersus sum, & lenaui oculos meos, & uidi, & ecce uolumen uolans, et dixit: Quid tu uides? & dixit: Ecce ego uideo uolumen uolans. Longitudo eius uiginti cubitorum, & latitudo eius decē cubitorum, & dixit ad me. Hęc ē maledictio quę egreditur super faciem omnis terre, quia omnis fur, sicut tibi scriptum est, iudicabitur & omnis iurans ex hoc similiter iudicabitur. Educam illum dicit dominus exercituum, & ueniet ad domum furis, & ad domum iurantis in nomine meo mendaciter. Et commorabitur in medio domus eius, & consummet eum, & ligna eius & lapides eius.** Hoc futurū erat, ut post illa quae haecenus in hac uisione significata sunt, scilicet post incarnationē passionē, resurrectionē, & ascensionē dñi Iesu, dato spiritu praedicationibus Apostolis iudaei nō crederēt, imō & praedicatorēs euāgelij persequerent & occiderent, atq; proinde uenirent sup̄ eos omnes maledictiones legis, quas Moses in Deuteronomio scripsit, quae sunt hmoi. Maledictus eris in ciuitate, maledictus in agro, maledictū horreū tuū, maledicta reliquiae tuae, maledictus fructus uentris tui &c. Recte ergo & scdm̄ regū gerendae ordinē. Postq̄ dixit dñs: ecce uenio & habitabo in medio tui. Postq̄ ablatis uestimentis fordidis Iesus idutus ē mutatorijs: postq̄ candelabrū aureū stetit cū septē lucernis, & duab⁹ oliuis siue oliuarū spicis, quae sunt duo filij olei. i. duo, de quibus iam dictū, data benedictionis cernitur uolumē uolans, & haec est maledictio inquit, & educā illud & ueniet ad domū furis & ad domū iurantis in nomine meo mendaciter. Dillexit enī maledictionē & ueniet ei, & noluit benedictionē & elōgabit ab eo. Volatus uoluminis cūsum uelociter adueniētis significat maledictionē: quia uidelicet sicut Psalmista dixerat: In generatiōe una deleat nomen eius, ita futurum erat & ita factū est, ut ultra quadraginta annos maledictio, i. uindicta super pplm̄ iudaei cum nō differret. Longitudo uoluminis. i. maledictionis: aeternitas est damnatiōis, & latitudo eius, temporalitas tribulatiōis. Nam & in praesenti & in futuro seculo damnati sunt increduli iudaei in uindictā sanguinis dñi Iesu & prophetarū eius. Et latitudo q̄dem maledictionis decem cubitorū est: quia uidelicet tp̄alis tribulatio, qua ceciderunt in ore gladij, & captiui ducti sunt in omnes gentes: decalogi, q̄d̄ praeruaricati sunt, iusta uindicta est. Porro longitudo eius dē maledictionis uiginti cubitorū, i. dupla est: quia nimis: eterna damnatio nō solum corpus ut praesens tribulatio continget, sed & corpus & animā gehennali igne puniet. Haec igitur est maledictio, (inquit) quae egreditur super faciem omnis terrae, & p̄fecto primū terrae iudaicae: ira enī & indignatio, & tribulatio, & angustia in oēm aiām hoīs iudaei primū & Graeci. Et reuerse prophetiae praesentis ordo postulat, faciem ois terrae hic intelligi uniuersitatē terrae iudaicae, quae legem accepit, i. non solam ciuitatem Hierusalem: sed & omnes ciuitates iudaicae, quia super omnē terrā illam maledictio aduolauit, et super omnē gentem illam effusa est. Vnde et adhuc subditur. **Quia omnis fur, sicut tibi scriptū est, iudicabitur, et omnis iurans ex hoc similiter**

Duo rostra aurea

Iohan. 20 Actu. 2

CAP. V.

Deut. 28

Psal. 108 Ibidem.

Longitudo & latitudo uoluminis

Rom. 2. Super facies omnis terrae, scilicet iudaicae